

Minimale richtlijnen t.b.v. (de rapportage van) een archeologisch onderzoek in Noord-Brabant

Het archeologisch onderzoek vindt plaats conform de vigerende Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Als aanvulling hierop stelt de gemeente de hieronder vermelde eisen.

Indien de gemeente beschikt over een vastgestelde gemeentelijke archeologische verwachtingen- en waardenkaart en/of een cultuurhistorische waardenkaart dient deze alvorens het archeologisch onderzoek wordt opgestart, te worden geraadpleegd.

Bij bureauonderzoek

- Het onderzoek start met een duidelijke omschrijving van de voorgenomen bodemverstoring in het plangebied. De omvang van de door de voorgenomen activiteiten te verstoren bodem wordt niet alleen in absolute vierkante meters uitgedrukt, maar tevens als percentage van het oppervlak van het plangebied. Ook de diepte van de verstoring dient vermeld te worden. In het geval er grond wordt opgebracht dient dit ook vermeld te worden.
- Het bureauonderzoek dient om enerzijds vast te stellen wat de gespecificeerde archeologische verwachting is en anderzijds wordt bepaald of en in welke mate het gebied verstoord is. Dit gebeurt op basis van relevant kaartmateriaal (o.a. geologie, geomorfologie, bodem), Archis, ontgrondingenkaart, bodemloket, historische kaarten waaronder in ieder geval de kadastrale minuut. Een afdruk van de oudste kadastrale kaart dient in ieder geval in het rapport opgenomen te worden. Daarnaast wordt de AHN geraadpleegd.
- De Archis-informatie betreft monumenten, waarnemingen, onderzoeken en onderzoeksmeldingen rondom het plangebied, waarbij vermeld en verbeeld wordt op hoeveel meter en op welke orientatie ze liggen ten opzichte van het plangebied.
- Indien onderzoeksmeldingen in ARCHIS geen of onvoldoende informatie bevatten, dan worden de betreffende onderzoeksrapporten geraadpleegd.
- Bij het verzamelen van informatie of vondstmeldingen dienen ook de lokale heemkundekringen geraadpleegd te worden.
- Van alle relevante vindplaatsen wordt een analyse gemaakt waarin per periode en per landschappelijke eenheid de bewoningsgeschiedenis wordt beschreven.
- Voor de historische beschrijving dienen ook zoveel mogelijk de lokaal toegankelijke bronnen bestudeerd te worden.
- Eventuele bekende bodemverontreiniging worden beschreven en op een kaart aangegeven.
- Indien beschikbaar dienen milieuboringen te worden gebruikt voor een eerste verificatie van de bodemkaart en een eerste indicatie omtrent verstoring van de bodemopbouw.
- Voor het bepalen van verstoringen in bebouwde gebieden dienen bouw dossiers geraadpleegd te worden.
- Beknopte samenvatting van het onderzoek inclusief motivering van het advies.
- De titel bevat naast de plaats en gemeente ook de straatnaam met (huis)nummer (indien mogelijk).

Bij inventariserend veldonderzoek

- Het rapport dient te worden goedgekeurd door de bevoegde overheid.
- In de titel wordt verwezen naar het soort onderzoek (karterend, waarderend etc)
- De titel bevat naast de plaats, gemeente ook de straatnaam met (huis)nummer (indien mogelijk).
- Aanleiding onderzoek.
- Paragraaf waarin staat vermeld wat voor soort plan het betreft, welke ontwikkelingen er gaan plaatsvinden en tot welke diepte verstoring gaat plaatsvinden en in welke fase van de planprocedure het plan zich bevindt;

- Foto's van de status van het plangebied voorafgaand aan het inventariserend veldonderzoek.
- Mate van verstoordheid. Indien delen van het plangebied als verstoord worden aangemerkt, dient het begrip verstoord gedefinieerd te worden en dienen de verstoorde profielen beschreven te worden. Tevens dient aangegeven te worden welke processen hier (mogelijk) de oorzaak van zijn. Het begrip verstoord heeft in een archeologisch onderzoek betrekking op de bodemlagen waar de archeologische waarden in verwacht worden. In historische dorpskernen is de bodem veelal per definitie verstoord, maar dat wijst nu juist vaak op de aanwezigheid van archeologische resten.

Bij inventariserend veldonderzoek-overig

- Minimaal een week voor aanvang van de werkzaamheden wordt het bevoegd gezag op de hoogte gesteld van de startdatum.
- Tabel en beschrijving waarin per archeologische indicator (AI) staat aangegeven:
 - 1) de diepte waarop de AI is aangetroffen,
 - 2) de horizont waarin de AI is aangetroffen en de archeologische interpretatie van deze horizont,
 - 3) de conserveringstoestand van de AI (verbrand, vorstschade, geërodeerd, etc.),
 - 4) de determinatie,
 - 5) de datering van de AI
 - 6) een beschrijving van de AI (lengtebreedtehoogte, versiering, bewerkingsporen, etc.)
- Boorstaten
 - Aanduiding van de bodemhorizonten (waaronder de fijnmazige horizontindeling, bijv. Aap en Aa bij esdekken)
 - Hoogte van de archeologische indicator (bijv. aardewerk, botmateriaal, houtskool, huttenleem, fosfaat en evt. kiezels in eolische afzettingen)
 - Van elke horizont of laag wordt een archeologische interpretatie gegeven
 - Per boorstaat is aangegeven: NAP-hoogte, type boor (en diameter) en maaswijdte zeef;
- Voor de juiste richtlijnen voor een booronderzoek (onderzoeksintensiteit en -methode) wordt verwezen naar: Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek, 2006 (in opdracht van de SIKB) en indien relevant de Leidraad Deel I Archeologisch Onderzoek van Beekdalen in Pleistoceen Nederland (SIKB, 2008). De keuze voor het aantal boringen, het boorgrid, de grootte van de boor en het al dan niet zeven van de opgeboorde grond dient te worden beargumenteerd met verwijzing naar de Leidraad/Leidraden.
- Voor de juiste richtlijnen voor een proefsleuvenonderzoek (onderzoeksintensiteit en -methode) wordt verwezen naar: Leidraad proefsleuven, 2009 (in opdracht van de SIKB). De keuze voor de dichtheid, grootte van de sleuven en het te onderzoeken oppervlak dient te worden beargumenteerd met verwijzing naar de Leidraad.
- Boringen dienen niet alleen te worden gezet op de locatie van de voorgenomen bodemverstoring in het plangebied, maar verspreid over het gehele plangebied zodat voorstellen voor ruimtelijke inrichting of aanpassingen daarvan kunnen worden gegeven.
- Bij inventariserend veldonderzoeken d.m.v. verkennende boringen dient een zoneringskaartje opgenomen te worden waarop is aangegeven welke gebieden kansarm of kansrijk zijn voor het aantreffen van archeologische waarden.
- De vraagstelling in de vorm van onderzoeksvragen dient opgenomen te zijn met minimaal de volgende vragen:

Inventariserend veldonderzoek d.m.v. verkennende boringen

 - Wat is de bodemopbouw in het plangebied?

- Wat is de mate van intactheid van de bodem?
- Zijn er aanwijzingen voor een archeologische laag in het plangebied?
- In welke mate komen de verwachtingen uit het bureauonderzoek overeen met de resultaten van het veldonderzoek?
- Hoe luiden de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan deze bestaan?

Hierop aanvullend bij inventariserend veldonderzoek d.m.v. karterende boringen

- Zijn er (on)bekende archeologische waarden aanwezig in het plangebied?
- Wat is de diepteligging van eventueel aanwezige archeologische resten?

Inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven

- Wat is de aard, omvang, gaafheid, conservering, kwaliteit en het verloop van de archeologische sporen en sporenclusters?
- Uit welke periode dateren deze sporen en sporenclusters? En wanneer zijn de vindplaatsen weer in onbruik geraakt?
- Wat is de ruimtelijke relatie tussen de sporen en sporenclusters onderling en ten opzichte van de natuurlijke omgeving?
- Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?
- Voor kleigronden dient de zanddiepte bepaald te worden indien meetbaar met gebruikelijk methoden en technieken. Aangegeven dient te worden hoe diep geboord is . Uitspraak dient zich te beperken tot het geboorde deel. Voor zandgronden dient de dekzandhoogte (het reliëf) bepaald te worden. Ook de ouderdom van het aangetroffen dekzand dient beschreven te worden (Oud of Jong).
- Indien opgevulde/verlande vennen of beekbeddingen worden aangeboord, dan dient de diepte van de opvulling te worden bepaald.
- In principe wordt elk terrein in landelijk gebied ook onderworpen aan een oppervlakte kartering. De wijze waarop dit geschiedt, wordt beschreven in het rapport.
- Voor het bepalen van de gaafheid dient in te worden gegaan op de toestand van het oude oppervlak in relatie tot de gaafheid van eventuele grondsporen/vondstlagen (bijv. esdek tot in de C-horizont verploegd, geen restant oorspronkelijke bodemprofiel meer aanwezig).
- Termen als "recent" of "subrecent" dienen te worden toegelicht.
- Er dient een terugkoppeling plaats te vinden tussen de opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting en het uitgevoerde veldwerk (booronderzoek/sleuvenonderzoek).
- Wijze van vondstverzameling bij IVO-P: altijd in vierkante vakken, zo klein mogelijk: prehistorische sites 1 x 1 m, vuursteensites 50 x 50 cm, andere perioden 2 x 2 tot 5 x 5 m, afhankelijk van vraagstelling. Vondsten uit sporen per vulling verzamelen.
- Bij een proefsleuvenonderzoek dienen alle sporen te worden gecoupeerd en afgewerkt, tenzij er zeker nader onderzoek volgt.
- Beknopte samenvatting van het onderzoek.

In het rapport dienen als aanvulling op de KNA de volgende kaarten te worden opgenomen:

- Kaart met daarop de ligging van de gemeente in Nederland en de ligging en begrenzing van het plangebied (1:25.000).
- Kaart met het bestaande plangebied (luchtfoto).
- Kaart met de nieuwe voorgenomen inrichting van het plangebied.
- Kaart met gebieden die begrenzing van het onderzochte gebied en de begrenzing van niet onderzochte delen van het plangebied waarover dus geen uitspraak gedaan kan worden.

- Kaart met daarop de locatie van de uitgevoerde boringen indien van toepassing.
- Kaart met daarop de gebieden die aan oppervlaktekartering zijn onderworpen en de locatie van de oppervlaktevondsten.
- Een kaart met de plaats van de (eventuele) verstoringen in het plangebied en de begrenzing en diepte van de verstoringen.
- Een uitsnede van de IKAW of gemeentelijke waardenkaart, indien aanwezig, met daarop alle monumenten, waarnemingen, onderzoeken en onderzoeksmeldingen (mogen ook gescheiden kaarten zijn).
- Een uitsnede van de oudste kadastrale kaart van het onderzoeksgebied.
- Een kaart met de onderbouwde en gespecificeerde verwachting op archeologische resten op basis van het bureauonderzoek.
- Hoogtekaart (reliëf).
- Kaart met daarop aangegeven de locatie van vindplaatsen en de begrenzing daarvan.
- Kaart met daarop aangegeven de aanbevolen wel en niet nader te onderzoeken gebieden.

Van het rapport dient een digitale conceptversie aan het bevoegd gezag te worden voorgelegd. Eventuele op- en aanmerkingen worden verwerkt in het definitief rapport.

Het definitieve rapport dient in 5-voud en digitaal (pdf) aan het bevoegd gezag aangeleverd te worden. Voorts worden een exemplaar van het rapport verstrekt aan de lokale heemkundekring, de regionale Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland, de SRE Milieudienst en de provincie Noord-Brabant.